

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

КИРИЛОВА ВІРА АНДРІЯНІВНА

УДК 81'255.4(44)

**ВІДТВОРЕННЯ ЛІНГВОПОЕТИКИ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО У
ФРАНЦУЗЬКОМУ ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ**

Спеціальність 10.02.16 – перекладознавство

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Київ – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі теорії та практики перекладу романських мов імені М. Зерова Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник: доктор філологічних наук, професор
Смушинська Ірина Вікторівна,
Інститут філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
завідувач кафедри теорії та практики перекладу романських мов імені М. Зерова

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор
Леміш Наталія Євгенівна,
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова,
завідувач кафедри філософії мови,
порівняльного мовознавства та перекладу

кандидат філологічних наук, доцент
Білас Андрій Андрійович,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
доцент кафедри французької філології

Захист відбудеться 27 грудня 2016 року о 12 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.001.11 в Інституті філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка за адресою: 01601, м.Київ, бульвар Тараса Шевченка, 14, ауд.63.

З дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці імені М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка за адресою: 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 58, к.12.

Автореферат розіслано « » листопада 2016 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради Д 26.001.11
кандидат філологічних наук

Клименко Л. В.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Кожен художній твір є неповторним та багатозначним, саме тому він може викликати різні, подекуди протилежні інтерпретації. Складніший для розуміння твір пропонує більше можливостей для його тлумачення. В основі перекладацької діяльності лежить інтерпретація, адже будь-який переклад – це процес народження нового тексту, що ґрунтується на розумінні вихідного тексту. Найсуттєвішим та найскладнішим моментом у цьому процесі є здатність перекладача відтворити образний світ художнього твору, зберігаючи при цьому стиль та манеру письма автора.

Світ художньої літератури – це змодельований автором і забарвлений його свідомістю світ, в якому велике значення має авторське світобачення і світосприйняття (І. В. Смушинська). Художня майстерність М. Коцюбинського була об'єктом аналізу багатьох науковців, як лінгвістів, так і літературознавців, зокрема, М. Богдан, Н. Букатевича, Л. Дядечко, М. Зерова, Н. Калениченко, П. Колесника, В. Коптілова, М. Наєнка, А. Скачкова, Ю. Тимченка та ін. Досліджувалися особливості його стилю, перш за все, використання метафор, порівнянь, синтаксичних конструкцій, фразеологічних одиниць, діалектизмів, екзотизмів, фольклорних елементів тощо. Його проза перекладена різними мовами, переклади творів М. Коцюбинського здійснювалися англійською мовою, зокрема Г. Андрусиним, А. Бернгардом, Дж. Гуральським, М. Джамболом, А. Микитяком, А. Мистецьким, М. Скрипник; іспанською – Х. Борисюком; французькою – Е. Крюбою, Ж.-К. Маркаде. Однак детального аналізу проблеми відтворення і збереження особливостей лінгвопоетики творів М. Коцюбинського у перекладі ще немає.

Актуальність теми дисертації об'єктивовано необхідністю дослідження сприйняття української художньої прози у франкомовному культурному просторі, визначення ролі перекладів української класики у розвитку літературних і культурних взаємин українського та французького народів. Потреба різноаспектного перекладознавчого аналізу франкомовних перекладів української класичної прози, обґрунтування специфіки перекладацьких методів та прийомів, а також брак спеціальних наукових праць, присвячених перекладу творів М. Коцюбинського французькою мовою, зумовили вибір теми дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження відповідає науковій проблематиці кафедри теорії та практики перекладу романських мов імені М. Зерова Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка та виконано в межах комплексної науково-дослідної теми «Мови та літератури народів світу: взаємодія та самобутність» (№11БФ044-01), що розробляється мовними кафедрами Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Метою дисертації є комплексне дослідження лінгвопоетики різножанрових творів М. Коцюбинського із виявленням особливостей її відтворення у французькому художньому перекладі.

Реалізація визначеної мети передбачає виконання таких **завдань**:

- проаналізувати теоретичні праці з лінгвопоетики художнього тексту;
- обґрунтувати доцільність і перспективність використання методів та прийомів лінгвостилістичного та лінгвопоетичного аналізу художнього тексту і підходів до його перекладу;
- дослідити відображення українського літературного процесу у французькому перекладі, зокрема схарактеризувати творчість французьких дослідників-перекладачів Е. Крюби та Ж.-К. Маркаде;
- розглянути жанрово-стилістичні особливості прози М. Коцюбинського та їх відтворення у французьких перекладах Е. Крюби та Ж.-К. Маркаде;
- визначити лінгвопоетичні особливості прози М. Коцюбинського з метою виявлення специфіки їх відтворення у французьких перекладах Е. Крюби та Ж.-К. Маркаде.

Об'єктом дослідження є лінгвопоетика творів М. Коцюбинського та її відтворення у французьких перекладах Е. Крюби і Ж.-К. Маркаде.

Предмет дослідження – лінгвостилістичні засоби та прийоми відтворення лінгвопоетики творів М. Коцюбинського у французьких перекладах Е. Крюби і Ж.-К. Маркаде.

Матеріал дослідження становлять оригінальні твори М. Коцюбинського, зокрема повість *«Тіні забутих предків»*, новели *«Що записано в книгу життя»*, *«Intermezzo»*, *«Vin idéal»*, *«Поєдинок»*, *«На камені»*, *«Цвіт яблуни»* та їх французькі переклади, зроблені Е. Крюбою (*«Les ombres des ancêtres disparus»*, *«Inscrit dans le livre de la vie»*, *«Intermezzo»*, *«Il arrive!»*, *«Un duel»*, *«Sur le rocher»*, *«Les Fleurs de pommier»*) та Ж.-К. Маркаде (*«Les ombres des ancêtres oubliés»*).

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять праці вітчизняних та зарубіжних учених із загальної теорії перекладу та теорії художнього перекладу – Л. Бархударова, О. Дубенко, Р. Зорівчак, О. Івасюк, В. Карабана, Т. Кияка, Л. Коломієць, В. Комісарова, В. Коптілова, Е. Крюби, Л. Латишева, О. Огуя, В. Радчука, Я. Рецкера, М. Стріхи, О. Фінкеля, О. Чередниченка, Т. Шмігера, У. Еко, Д. Гуадека, А. Гуту, Б. Гасана, Ж. Ламбера, Г. Мірама, Дж. Штайнера, Л. Венуті; з лінгвостилістики, літературознавства та лінгвокультурології – В. Агеєвої, М. Бахтіна, В. Виногорова, В. Гака, С. Гаспаряна, І. Денисюка, О. Корнілова, І. Кочан, Ю. Кузнецова, В. Кухаренко, Г. Логвина, В. Маслової, А. Пермінової, М. Рильського, І. Смущинської, Н. Слухай, Л. Супрун, А. Ткаченко, Н. Ференц, І. Франка, З. Хованської, О. Черненко, А. Брісе, М. Кресо, Е. Крюби; з лінгвопоетики – В. Бурбело, В. Задорної, Л. Карпової, Г. Климовської, Л. Краснікової, А. Ліпгарта, О. Маленко, А. Науменко, Р. Якобсона та ін.

Методи дослідження. У дисертації застосовано комплекс сучасних загальнонаукових методів та прийомів, вибір яких зумовлений специфікою об'єкта дослідження. Основними з яких є *методи зіставного, стилістичного та лінгвопоетичного аналізів* для виявлення фонетичних, лексико-семантичних, риторико-стилістичних і синтаксичних особливостей оригінальних художніх творів та їх перекладів французькою мовою, зроблених різними перекладачами. Для виявлення особливостей вербалізації певних смислів, специфічних для кожної мови, ми користувалися *методом перекладознавчого аналізу*

оригінальних і перекладених текстів. Для дослідження реалізації задуму автора та для спостереження над словом у прозаїчних текстах та їх перекладах був використаний *контекстуально-інтерпретаційний метод* та *метод лінгвокультурологічної інтерпретації*. *Лінгвокультурологічний аналіз* також застосовується для виявлення національної самобутності оригінального твору.

Наукова новизна роботи полягає у виробленні авторської комплексної методики порівняльного аналізу лінгвопоетики оригінального твору та перекладу. *Уперше:* а) застосовано комплексну міждисциплінарну лінгвопоетичну методику до аналізу перекладів Е. Крюбою та Ж.-К. Маркаде різножанрових творів М. Коцюбинського; б) досліджено засоби відтворення жанрово-стилістичних, лексико-семантичних, лексико-стилістичних, синтаксичних та фонографічних особливостей творів М. Коцюбинського у французьких перекладах Е. Крюби та Ж.-К. Маркаде; в) з'ясовано сукупність різноаспектних методів та прийомів відтворення різножанрових творів М. Коцюбинського у французьких перекладах; г) поглиблено розуміння адекватності перекладу на основі інтегрованого підходу до різновекторних перекладацьких методів та синтезу перекладознавчої, лінгвостилістичної та лінгвопоетичної методології. *Подальшого розвитку* набуло уявлення про традиційні перекладознавчі методи та прийоми.

Теоретичне значення роботи полягає у збагаченні теоретичних підходів до вивчення оригінального художнього твору та особливостей його перекладу французькою мовою, розширенні та доповненні знань про лінгвопоетичні та лінгвостилістичні засоби відтворення особливостей художньої мови автора при перекладі.

Практична цінність роботи полягає в тому, що зроблені автором спостереження та висновки можуть бути використані при викладанні нормативних курсів стилістики французької мови та порівняльної стилістики; спецкурсів із художнього перекладу та редагування, з інтерпретації франкомовного художнього тексту; при укладанні підручників і навчальних посібників, фахових довідникових видань із художнього перекладу; при написанні курсових, дипломних робіт, предметом яких є відповідні аспекти аналізу індивідуально-художнього стилю письменника та його відтворення в перекладах. Зроблені у дослідженні висновки дозволять перекладачеві-практику уникнути помилок при відтворенні в перекладі індивідуально-художнього стилю письменника.

На захист виносяться такі положення:

1. Переклад художнього твору має здійснюватися з урахуванням особливостей лінгвостилістики та лінгвопоетики оригінального твору автора, зі збереженням експресивності та емоційності як основних категорій художнього тексту.

2. Лінгвопоетичний аналіз художнього твору, що полягає в дослідженні мовної та структурної організації тексту з естетичних позицій і поєднує в собі лінгвістичний, стилістичний та літературознавчі підходи, має бути першим етапом, що передує власне перекладознавчому аналізу художнього твору.

3. До основних рис перекладацького методу Е. Крюби належать: використання методу контекстуально-функціональної компенсації задля максимального наближення до тексту першоджерела; цілеспрямований відбір

мовних засобів з орієнтацією на мовностилістичні особливості автора; застосування описового перекладу для відтворення безеквівалентних одиниць; уникнення діалектної лексики шляхом використання нейтральної чи емоційно забарвленої лексики розмовного стилю.

4. Французькі перекладачі Е. Крюба і Ж.-К. Маркаде в перекладі повісті М. Коцюбинського «Тіні забутих предків» відтворюють перш за все імпресіонізм та психологізм твору, використовуючи як процес перевираження засобами мови перекладу смислового і концептуального наповнення оригінального твору та перекладацькі трансформації різних типів, зокрема лексико-граматичні, лексико-семантичні, семантико-синтаксичні і стилістичні.

5. Суттєвою різницею між перекладацькими підходами Е. Крюби та Ж.-К. Маркаде є тяжіння останнього до буквального перекладу без проникнення у внутрішню семантику оригінального твору та часткова втрата римування, що значно зменшує емоційність оригіналу. Якщо Е. Крюба "проживає" твір, то Ж.-К. Маркаде перекладає його, хоча завдяки розлогим тлумаченням українських реалій побуту саме переклад Ж.-К. Маркаде вважається своєрідною енциклопедією, що відкриває французькомовному світові культуру і звичаї гуцульського народу.

6. Порушення ідейно-художньої та естетичної рівноваги між текстами оригінальних творів та їхніх перекладів зумовлені як суб'єктивними, так і об'єктивними обставинами: бажанням перекладачів максимально наблизити твір до розуміння французькою читацькою аудиторією з прикладним використанням різноманітних перекладацьких методів та прийомів.

7. У процесі перекладу різножанрових українських творів М. Коцюбинського французькими перекладачами Е. Крюбою і Ж.-К. Маркаде внаслідок збереження смислового і концептуального наповнення оригінальних творів створено самодостатні тексти, які можуть бути повноцінною заміною оригінального твору.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і результати дисертаційної праці обговорювалися на засіданнях кафедри теорії та практики перекладу романських мов імені М. Зерова Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях: Всеукраїнській науковій конференції за участі молодих вчених «Мова, свідомість, художня творчість, інтернет у дзеркалі сучасних філологічних студій» (11 квітня 2013 р., м. Київ), Міжнародній науковій конференції «Етнознакові функції культури: мова, література, фольклор» (17 жовтня 2013 р., м. Київ), Всеукраїнській науковій конференції за участі молодих вчених «Філологічна наука в інформаційному суспільстві» (10 квітня 2014 р., м. Київ), Наукових читаннях «Античний світ і сучасність», присвячених 20-річчю відновлення спеціальності «Мова і література (класичні)» (10 квітня 2014 р., м. Київ), Міжнародній науковій конференції «Сучасна філологія: парадигми, напрямки, проблеми» (9 жовтня 2014 р., м. Київ), Міжнародній науково-практичній конференції «Филология и культурология. Актуальные научные исследования. Теория, практика» (30–31 березня 2015 р., м. Познань, Польща), V Всеукраїнській науковій конференції романістів «Структурно-семантичні і когнітивно-дискурсивні парадигми сучасного романського мовознавства» (17–18 вересня 2015 р., м. Одеса).

Публікації. Основні положення дисертації, результати й висновки проведеного дослідження висвітлено у семи одноосібних наукових статтях, з яких 6 опубліковано у наукових виданнях, затверджених ДАК України як фахові, та одна – у зарубіжному фаховому виданні Угорщини.

Обсяг та структура дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаної літератури (324 позиції), джерел ілюстративного матеріалу. Загальний обсяг дисертації становить 227 сторінок, із яких 193 – основного тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **Вступі** обґрунтовано вибір теми дисертації, актуальність і новизну здійсненого дослідження для вітчизняного перекладознавства; сформульовано об'єкт і предмет дослідження, визначено мету і завдання дисертаційної праці, її джерельну базу; з'ясовано теоретичне та практичне значення роботи, можливі варіанти практичного застосування отриманих результатів.

У **першому розділі «Теоретико-методологічні засади дослідження лінгвопоетики художнього тексту і перекладу»** проаналізовано структуру художнього тексту як об'єкта лінгвопоетичного дослідження; розглянуто основні поняття лінгвопоетики художнього тексту, описано методологічну основу аналізу оригінального художнього тексту та моделі його перекладу; з'ясовано погляди щодо співвідношення перекладу та інтерпретації; здійснено екскурс в історію появи українського художнього доробку у франкомовних виданнях; схарактеризовані мовні особистості французьких дослідників-перекладачів творчої спадщини М. Коцюбинського Е. Крюби і Ж-К. Маркаде.

Дослідження літературного твору як естетичного об'єкта та історичного документа певної епохи та культури останнім часом становить чималий інтерес не лише для філологів, але й для фахівців багатьох інших гуманітарних наук, оскільки корелює з розвитком естетичної думки, національної літератури та літературної мови. Відповідно до мети дослідження, кожна наука виділяє той чи інший аспект аналізу літературного тексту, зокрема, перекладознавчий підхід має починатися із всебічного лінгвопоетичного аналізу літературного твору та його художніх особливостей. Такий попередній аналіз допомагає виявляти основні проблеми та труднощі, що виникають під час відтворення індивідуальних стильових рис автора оригінального тексту та художньої образності у французькому перекладі.

У межах нашого перекладознавчого дослідження ми виходимо з визначення художнього твору як цілісної та неповторної системи, яка позначена маркером естетичного. У пошуках терміна на позначення аналізу художнього тексту дослідники зупинили свій вибір на понятті «лінгвопоетика», оскільки саме вона покликана вивчати мову твору з позицій її поетичності і належності до певного типу мовлення. Предметом лінгвопоетики є сукупність використовуваних в художньому творі мовних засобів, за допомогою яких письменник забезпечує естетичний вплив, необхідний йому для втілення ідейно-художнього задуму. Лінгвопоетичний аналіз дозволяє визначити, як

будь-яка мовна одиниця, вживана автором у контексті твору, призводить до створення естетичного ефекту, і яким чином перекладачі відтворюють уживані автором мовні засоби для збереження рівноцінного естетичного впливу у перекладі. Зростаючий інтерес філологів до вивчення художнього тексту призвів до появи різних методик аналізу тексту, зокрема, лінгвістичного аналізу, стилістичного аналізу, літературознавчого аналізу і перекладознавчого аналізу. Лінгвостилістичний аналіз може застосовуватись до будь-якого фрагменту тексту, а лінгвопоетичний починається лише тоді, коли весь твір прочитано і осмислено повністю.

Художній переклад – це переклад творів художньої літератури, домінантною особливістю яких є художньо-естетична та поетична функція, що виділяє художні твори з-поміж інших текстів. Перекладач художнього твору повинен адекватно розкрити художній образ оригінального твору, застосовуючи необхідні перекладацькі трансформації, добираючи рівноцінні відповідники одиниць оригіналу, які не суперечать нормам цільової мови і водночас відтворюють художню майстерність авторського слова. Для забезпечення близького до оригіналу перекладу, перекладач повинен вдаватися до регулярного використання одиниць, які відповідають значенню одиниць оригіналу – перекладацьких відповідників. Під час перекладу художніх текстів перекладач часом створює індивідуальні відповідники заради того, щоб відтворити експресивність оригіналу. При цьому цільові одиниці, рівноцінні за своїми естетичними функціями вихідним, можуть частково не збігатися за семантикою з оригіналом. Проблемою для перекладача можуть стати безеквівалентні одиниці – граматичні та лексичні. Безеквівалентною лексикою можуть бути неологізми, національні реалії, маловідомі назви та імена, для яких перекладачеві необхідно знайти оказіональні відповідники.

Отже, використовуючи різні методи лінгвістичного та лінгвопоетичного аналізу оригіналу художнього тексту та інтерпретативні моделі його перекладу (трансформаційну, семантичну, ситуативну або денотативну, інтерпретативну) можна виявити типові труднощі перекладу, пов'язані зі специфікою кожної з мов, а також не відтворені мовою перекладу елементи оригіналу художнього твору.

Творчість українських письменників кінця ХІХ – початку ХХ ст. стала відомою у Франції завдяки діяльності самих українців, які, перебуваючи за кордоном, прагнули представити українську культуру європейським читачам. Знайомству з творчістю М. Коцюбинського сприяли переклади англійською, французькою, іспанською та іншими мовами. На особливу увагу заслуговують переклади французького літературознавця і перекладача Е. Крюби і французького історика Ж.-К. Маркаде, що сприяли розвитку українсько-французьких літературних зв'язків.

У другому розділі «Відтворення жанрово-стилістичних особливостей прози М. Коцюбинського у французьких перекладах Е. Крюби та Ж.-К. Маркаде» здійснено лінгвостилістичний аналіз французьких перекладів повісті М. Коцюбинського «Тіні забутих предків» та новел «Що записано в книгу життя», «Intermezzo», «Він іде!», «Поєдинок», «На камені», «Цвіт яблуні». Увагу зосереджено на відтворенні імпресіонізму та психологізму творів,

архітектоніки та композиції, передачі художніх деталей та авторських відступів у різножанрових творах.

Поняття жанр є терміном, який по-різному тлумачиться у різних видах мистецтва. У літературознавстві жанр завжди відігравав ключову роль, незважаючи на його гетерогенні дефініції в різні періоди розвитку літератури. Жанр – категорія історична і, разом з тим, рухлива, але попри все жанр залишається однією з ключових категорій художнього мислення.

М. Коцюбинський протягом багатьох років надавав перевагу **малій жанровій формі**. Світ знає його як автора численних **новел та оповідань**. Новелу М. Коцюбинського «*На камені*» можна назвати класичним зразком **імпресіонізму** в українській літературі. М. Коцюбинський назвав свій твір «**аквареллю**», підкресливши його подібність до малярських творів. Зорові мальовничі образи яскраво постають у французькому перекладі Е. Крюби, зокрема, через адекватне відтворення **епітетів та порівнянь**: *l'azur limpide; les vagues minuscules, telles des blocs de verre émeraude; les vagues douces et azurées, pures et tièdes comme le sein d'une jeune fille; la mer et le soleil se réunissaient en un sourire de joie*. І хоча в основному імпресіоністична манера української новели зберігається французьким перекладачем, Е. Крюбі доводиться вдаватися до численних **граматичних трансформацій та лексичних замінів**, що призводить до суттєвої втрати колоритної лексики українського твору.

Колір відіграє надзвичайно важливу роль у творчості М. Коцюбинського, як у новелах, так і в повісті. Кожен окремих твір можна розглядати як картину з цілою гаммою імпресіоністичних кольорів – яскравих, сміливих, наповнених повітрям.

У М. Коцюбинського маленький Іван тікає від гніву матері «*...зеленими царинками, маленький і білий, наче банька кульбаби...*». Французькі перекладачі досягають відповідного ефекту, вербалізуючи почуття маленької заляканої дитини: «*Il roulait à travers les parcs, petit et blanc comme une aigrette de pissenlit...*» (Е. Крюба) // «*Il se roulait dans les foins verts, petit et blanc comme une aigrette de pissenlit...*» (Ж.-К. Маркаде).

При відтворенні в перекладі лінгвопоетики художнього твору, необхідно враховувати його **композицію та архітектоніку**. Захоплення карпатськими краєвидами виражається через художнє бачення автора, який використовує різноманітні епітети та порівняння, створюючи неповторний **імпресіоністичний пейзаж**, де присутні такі художні елементи композиції як: **перспектива, характерне освітлення, яскравість образів**. Для передачі мальовничості та гармонійності описів оригіналу, перекладачам необхідно було відтворити багатство художніх засобів М. Коцюбинського, добираючи **рівноцінні мовностилістичні відповідники** у цільовій мові, насамперед, епітети, метафори, що є передумовою відтворення яскравого **колориту** українського пейзажу в перекладі: «*По далеких горбах дримали на сонці самотні оселі*» / «*Sur les ballons lointains sommeillaient des demeures solitaires*» (Е.Крюба) / «*Sur de lointaines collines des hameaux isolés sommeillaient au soleil*» (Ж.-К. Маркаде).

Обраний жанр новели певною мірою обмежував автора, він не мав змоги вдаватися до розлогих описів думок та почуттів героїв. Проте, недарма М. Коцюбинського вважають майстром **психологічної новели** – він зміг досягти максимальної напруженості за допомогою невеликих штрихів,

незначних на перший погляд описів, де навантаження переймає на себе **синтаксична будова**. У майстерному описі, сповненому **порівнянь, епітетів, метафор**, промовистий авторський текст та **рубані речення** є ніби відображенням того неспокою, що сповнює душу персонажа новели «Поєдинок»: «Скандал... сором... Кров шуміла в ухах, до горла щось котилося... Він біг непритомний... Місяць вже зійшов» // «Un scandale... quelle honte... le sang lui battait aux oreilles, il sentait une boule dans sa gorge... Il courait, hors de lui.. La lune s'était déjà levée» (Е. Крюба). Таким чином, збереження **семантико-синтаксичної структури** авторської мови у перекладі служить переконливості художньої реальності.

Велике значення М. Коцюбинський надає назві твору, що є обов'язковим компонентом художнього тексту. Е. Крюбі вдалося адекватно відтворити заголовок повісті «Тіні забутих предків» через збереження основної, важливої для автора концепції лексеми «*ancêtres*» («*Les ombres des ancêtres disparus*»). У перекладі Ж.-К. Маркаде лексема «предки» так само збережена. Однак, якщо Ж.-К. Маркаде дотримується дослівного перекладу назви повісті – «*Ombres des ancêtres oubliés*», Е. Крюба певною мірою містифікує її, використовуючи аналоговий відповідник – метафору «*disparus*» («*Les ombres des ancêtres disparus*»), і таким чином саме цей переклад вважаємо ближчим до авторської інтенції – створити світ потаємного, надзвичайного.

Мікрообраз, винесений у назву новели «На камені», проходить через усю першу частину твору і є важливим для відтворення, у перекладі Е. Крюби він має контекстуальний відповідник – «*Sur le Rocher*». Він створює сіре колористичне тло, на фоні якого розгортається сюжетна дія: «*татарське село здавалось грудю дикого каміння*» // «*le village tartare avait l'air d'un tas de pierres*»; «*кам'яні оселі*», «*сонце і камінь*» // «*le soleil et la pierre*»; «*люди на камені*» // «*les gens sur la pierre*». Зауважимо, що у французькому перекладі скрізь фігурує слово «*pierre*», що є *еквівалентним* українському слову «каміння». Однак, у назві Е. Крюба використав саме слово «*rocher*», скориставшись прийомом *конкретизації*, що вважаємо доречним, виходячи з авторських описів скелястої місцевості у тексті оригіналу.

Художня деталь у творчій палітрі М. Коцюбинського – своєрідна та унікальна категорія, що чудово оздоблює авторський стиль письменника, багатий на барви та відтінки. Найбільш емоційною виявилася психологічна деталь, яка підпорядкована розкриттю внутрішньої безвихідності персонажів: у творі «Тіні забутих предків» це *вода*, яка має міфологічне значення і відіграє ключову роль у сюжетній будові самого твору. Символом цієї води у повісті є *Черемош*. Автори перекладів калькують назву річки *Черемош (le Tchérémoche)*, але якщо Е. Крюба не пояснює, що це річка (безумовно, це ускладнює сприйняття французьким читачем ідеї твору, а отже, збіднює роль води у повісті), то Ж.-К. Маркаде у примітці пояснює, що таке *Tchérémoche – affluent du Prout (382 km) entre la Galicie et la Bukovine*.

Французькі переклади творів М. Коцюбинського у виконанні Е. Крюби і Ж.-К. Маркаде стали своєрідним синтезом двох культур, оскільки вони перенесли на іншомовний ґрунт характерні особливості стилю творів українського класика. Вдаючись до комбінованої реномінації, пошуків відповідників, зберігаючи традиційний розмір коломийок, подекуди

конкретизуючи авторську думку, надаючи тлумачення, перекладачі представили французьким читачам тексти, не порушуючи єдності оригіналу: *Питається у баранця / Круторіжка вівця: / Ци ти вродиш, баранчику, / Зеленого сінця? / Не знаєш ти, круторіжко, / Яка буде зима, / Ци ти вийдеш, ци не вийдеш / З полонинки жива. // Une brebis cornue demande / Au belier son compère : / Peux-tu me faire, doux belier, / Du foin vert pour dessert? / Tu ne sais pas, brebis cornue, / Comment l'hiver sera. / Et si la prairie de montagne / En vie te laissera. (Е. Крюба) // La brebis aux cornes raides / Demande au bouc / S'il a préparé pour l'hiver / Du foin vert / Tunesais pas, brebis cornue, / Quel sera l'hiver, / Si oui ou non tu sortiras / Vivante de l'alpage. (Ж.-К. Маркаде). Можна стверджувати, що дескриптивні можливості французької мови та наявність культурних аналогій сприяли ефективності перекладу.*

Для досягнення рівноцінного естетичного впливу оригіналу та перекладу використовуються такі прагматично зумовлені лексичні та граматичні трансформації, як генералізація, конкретизація, компресія, калькування, рекатегоризація, контекстуальна заміна (синонімічними та антонімічними відповідниками) та інтерпретативний підхід, що дозволяють гармонічно інтегрувати в переклад стилістику українського твору й уможливають точну передачу усіх складових першотвору у перекладі.

У третьому розділі «Лінгвопоетика М. Коцюбинського у французьких перекладах» розглянуто відтворення національно-маркованої та емоційно-експресивної лексики творів М. Коцюбинського у французьких перекладах Е. Крюби і Ж.-К. Маркаде; проаналізовано синтаксичні особливості посилення експресивності тексту оригіналу та перекладу; виявлено фонографічні особливості мелодики творів М. Коцюбинського та їх відтворення у перекладі.

Правильне розуміння естетичної функції вживаних автором лексичних одиниць є фактором вибору тих чи інших перекладацьких трансформацій та прийомів перекладу, тому нам особливо цікаво, було розглянути особливості вживання у повісті М. Коцюбинського зазначених видів лексики та проаналізувати, яким чином Е. Крюба і Ж.-К. Маркаде досягають рівноцінного відтворення лексичної специфіки оригіналу у французькій мові, і як перекладачам вдалося передати поетику українських творів.

Побутові слова-реалії використовуються М. Коцюбинським як **засіб зображення колориту та характерних рис побуту гуцулів** і можуть бути виражені як **нейтральною лексикою**, так і **діалектною**. Для відтворення побутової лексики перекладачеві недостатньо застосувати **транскодування** або **транслітерацію**, оскільки метою перекладу є створення рівноцінного естетичного впливу на цільового читача. Переобтяження ж екзотизмами могло спотворити уявлення про гуцулів за відсутності правильного розуміння специфічно-побутової лексики у поєднанні з діалектизмами. А отже, дібрані Е. Крюбою та Ж.-К. Маркаде **аналогові відповідники** *bourses* (маленькі сумки призначені для складання грошей) / *sacs* (сумки, що відкриваються через верх), **гіпероніми** *gilets / gilets de peau* (що означають будь-які / шкіряні короткі куртки без рукавів) та застосовані **прийоми експлікації** (*jupes brodées, ceintures de cuir / robes ornées de métal*), на нашу думку, цілком відповідають меті перекладу.

У процесі аналізу основних труднощів перекладу українських діалектизмів французькою мовою з'ясувалося, що для повного відтворення діалектизмів необхідна **передача різної інформації: денотативного і сигніфікативного значень**, а також смислу на рівні мовних знаків, які у конкретному випадку вміщують у собі **емоціонально-експресивне забарвлення**. Перекладаючи етнографічні географічні діалектизми Е. Крюба і Ж.-К. Маркаде користуються **лексико-семантичними заміниками**: *полонина* (пасовище в горах) – *alpages*, *кичера* (лиса гора) – *la haute montange; la montagne chauve // la haute montagne; la montagne dénudée*.

Попри значну кількість перекладацьких труднощів, пов'язаних із відсутністю у цільовій мові еквівалентів лексичним одиницям оригіналу, що служать для передачі розмовної мови персонажів та описів їхнього побуту і часто виражені діалектною лексикою, в цілому, французькому перекладачу вдалося зберегти художню образність авторського слова та розкрити французькому читачеві традиції народу Гуцульщини.

М. Коцюбинський, створюючи художню дійсність, завжди схилявся до персоніфікації природних сил та явищ. Відчуваючи та розуміючи таке духовне ставлення українського письменника, Е. Крюба ретельно виявляє метафори М. Коцюбинського та добирає їм **рівноцінні відповідники** з використанням **лексико-граматичних трансформацій**: *Скачуть червоні очі // On voit sauter ses yeux rouges; блискають тільки гострі, колючі згуки // seuls éclatent de lumière des sons pointus et acérés; в небі співають хори, грають цілі оркестри // j'écoute chanter des choeurs, jouer des orchestres entiers dans le ciel*.

Для відтворення звукової реальності та створення ефекту народного мовлення М. Коцюбинський використовує фонографічні засоби. Зокрема, на початку повісті «Тіні забутих предків» М. Коцюбинський використовує лексичний повтор у діалозі дітей, який за формою нагадує лічилку або дражнилку: *Кума-кума, що-с варила? // Бурак - борщ. Бурак – борщ. Бурак – борщ... – крктала Марічка... // Бураки-ки-ки!.. Бураки-ки-ки! Бураки-ки-ки! / Commère – ma commère, qu'as-tu fait cuire dans ta soupière? // Coa-croûte! Coa-croûte! Coa-croûte! criait Maritchka. // Croûte au pot!... Croûte au pot!... Croûte au pot!... (Е. Крюба) / Commère, commère, qu'as-tu fait cuire ? // Betterave-rave-rave!... Betterave-rave-rave! Betterave-rave... – coassait Maritchka... // Betterave-rave!... Betterave-rave! Betterave-rave- rave ! (Ж.-К. Маркаде)*. Хоча ця лічилка не є віршованою, вживання повтору вважаємо цілком логічним, у наведеному прикладі він є своєрідною ритмічною організацією, що спрощує її запам'ятовування. Звернімо увагу на те, що перекладач Е. Крюба відтворив звуковий повтор аналоговим відповідником. Замість малознайомої для французького читача української страви *борщ*, Е. Крюба використовує назву типової французької страви *croûte au pot* (бульйон у горщику з додаванням черствих скоринок хліба). Саме тому замість слова *бураки* (інгредієнт борщу) Марічка вигукує *Coa-croûte* (*скоринка хліба*). При цьому повтор збережено та яскраво передано. Вдалим перекладацьким рішенням Е. Крюби є, на нашу думку, прийом лексичного додавання задля відтворення рими в перекладі (*Commère – ma commère, qu'as-tu fait cuire dans ta soupière?*). Натомість Ж.-

К. Маркаде тяжіє до буквального перекладу, тим самим нівелюючи грайливу форму діалогу, створеного М. Коцюбинським.

У перекладі Е. Крюби помітна тенденція до **рівноцінного відтворення милозвуччя фонографічних особливостей** оригіналу: «*Trembita!.. Туру-рай-ра... Туру-рай-ра...*» // «*Trembita!.. Tourou-raï-ra... Tourou-raï-ra...*» (Е. Крюба); «*Хочу спіймати, записати у пам'яті — і не виходить. От-от, здається... Тью-і, тью-і, ті-і-і... Ні, зовсім не так. Трійю-міх-міх... І не подібно* // «*...je veux les saisir, les noter dans ma mémoire — et je n'y arrive pas. Ça y est, semble-t-il. Tiou-i, tiou-i, ti-i-i... Non, ce n'est pas ça du tout. Triou-tic-tic...*» (Е. Крюба). Перекладач прагне, з одного боку, зробити текст природним та зрозумілим для цільового читача, **одомашнюючи регіональний колорит українського твору**, з іншого — якнайповніше передати його **експресивний колорит**, зберігаючи фонографічні засоби шляхом **транскрибування**.

ВИСНОВКИ

У **Висновках** узагальнено основні результати дослідження, отримані у процесі аналізу повісті «*Тіні забутих предків*» та новел «*Що записано в книгу життя*», «*Intermezzo*», «*Він іде!*», «*Поєдинок*», «*На камені*», «*Цвіт яблуні*» М. Коцюбинського і їх французьких перекладів, зроблених Е. Крюбою та Ж.-К. Маркаде.

Доведено, що художній текст — це специфічна мовна система, для якої характерна естетично-образна інтерпретація дійсності, якій підпорядковані всі мовні рівні твору. Лінгвопоетичний аналіз художнього тексту полягає в дослідженні елементів мовної організації тексту з позицій естетичного ідеалу і поєднує водночас лігвістичний, стилістичний і літературознавчий підходи.

Уконкретнено теоретичні положення лінгвостилістики та лінгвопоетики, що виявилися релевантними для дослідження українських художніх творів М. Коцюбинського та їх французьких перекладів у виконанні Е. Крюби та Ж.-К. Маркаде.

Обґрунтовано, що у процесі роботи перекладач використовує низку перекладацьких методів та прийомів, які підпорядковуються основній стратегії перекладу, а саме — адекватному відтворенню авторських інтенцій. Детальний аналіз перекладу, а також перекладацьких моделей та прийомів є надзвичайно актуальним, оскільки дослідження досягнень та втрат перекладача полегшує працю його послідовників.

Розглянуто різні методи наукового дослідження перекладацьких практик: для виявлення особливостей вербалізації певних смислів, специфічних для кожної мови, використано метод перекладознавчого аналізу оригінальних і перекладених текстів; для дослідження реалізації задуму автора у перекладі використано контекстуально-інтерпретаційний метод та метод лінгвокультурологічної інтерпретації; для виявлення національної самобутності оригінального твору застосовано лінгвокультурологічний аналіз.

Проаналізовано творчість М. Коцюбинського — неперевершеного майстра психологізму та імпресіонізму, твори якого є одними з найскладніших для перекладачів, тому переклади повісті «*Тіні забутих предків*», зроблені Е. Крюбою і Ж.-К. Маркаде, і переклад новел, виконаний Е. Крюбою, стали

своєрідною енциклопедією, які відкривають франкомовному світові культуру і звичаї українського народу.

З'ясовано, що однією з найсуттєвіших проблем при перекладі французькою мовою художнього тексту є відтворення індивідуального авторського стилю, характер якого визначається не тільки нормами граматики, лексики та фразеології, але й формами експресивності, оскільки вони мають емоційний та модальний зміст. У своїх перекладах Е. Крюба і Ж.-К. Маркаде намагалися відтворити естетичні особливості першотвору через єдність і системність – основні ознаки інтерпретативного підходу, оскільки цільовий текст повинен увійти в літературний та культурний канон іншої країни, справляти на франкомовних читачів те саме враження, що й на українськомовних читачів оригінальний твір М. Коцюбинського.

Встановлено, що перекладачі адекватно відтворили особливості архітекτονіки та композиції повісті та новел М. Коцюбинського. Особливу увагу приділено перекладу назв творів, відтворених у цільових текстах через застосування семантичної моделі, граматичної трансформації, лексичної трансформації (контекстуальні відповідники, описовий переклад). З'ясовано, що Е. Крюба і Ж.-К. Маркаде, використовуючи різні моделі та прийоми перекладу, відтворили особливості індивідуального стилю письменника, особливого значення надаючи перекладу жанрових вкраплень, художніх деталей, портретних характеристик, пейзажних описів. Встановлено, що безеквівалентні одиниці інтерпретувалися за допомогою прийомів транскрибування, калькування, генералізації, категоризації тощо.

Оскільки головним завданням перекладача є максимально точно відобразити в перекладі те, що викликає в читача почуття, асоціації, образи, тобто – відтворити культурні особливості мовлення тексту оригіналу, то, завдяки тому, що Е. Крюба присвятив більшу частину свого життя вивченню творчості М. Коцюбинського та його перекладам, він точно передав особливості авторської манери М. Коцюбинського, символіку, образну лексику та її колорит, звернув увагу на фонографічні та синтаксичні особливості, яскраво відтворив авторські метафори та кольороназви. Встановлено, однак, що навіть йому не завжди вдавалося відтворити нюанси народної мови у французькому перекладі.

Виявлено, що при перекладі діалектизмів та архаїзмів, як Е. Крюба, так і Ж.-К. Маркаде, намагалися зберегти та передати національний колорит або щонайменше зберегти семантику виразів, використовуючи транскрибування або описовий переклад, що призвело до певної втрати експресії та стилістичного забарвлення. Перекладачі розуміли, що зміст речення, а подекуди і твору в цілому не є звичайною сумою значень слів, тому приділяли особливу увагу культурним асоціаціям. Важливою художньою функцією діалектизмів, колоритно забарвленої лексики та архаїзмів є забезпечення художньої переконливості й етнографічної достовірності відтворення гуцульського колориту. Перекладачі іноді самі створювали нові слова та вирази при перекладі авторських неологізмів, в інших випадках Е. Крюба і Ж.-К. Маркаде використовували лексичну заміну.

З'ясовано, що в перекладах Е. Крюби і Ж.-К. Маркаде відбилися індивідуальні риси стилю перекладачів, які в кожному випадку перекладу

мовної одиниці враховували сукупність різних факторів, знаходячи максимально адекватні засоби перекладу, з метою збереження змісту і конотації першотексту, та додаючи при цьому легкості сприйняття твору. Оригінальний текст повісті «Тіні забутих предків» супроводжується примітками, в яких пояснюються важкі для розуміння українського читача мовні одиниці. З цієї точки зору французькі переклади є простішими для розуміння. Хоча і переклад Е. Крюби, і переклад Ж.-К. Маркаде мають коментарі, в яких тлумачаться, як правило, незнайомі або незрозумілі французькому читачеві топоніми і міфоніми.

У результаті проведеного комплексного зіставного аналізу оригінального твору та перекладу доведено, що порушення ідейно-художньої та естетичної рівноваги між текстами оригінальних творів та їхніх перекладів зумовлені бажанням перекладачів максимально наблизити твір до розуміння французькою читацькою аудиторією.

На основі лінгвопоетичного аналізу перекладів різножанрових творів М. Коцюбинського з'ясовано, що французькими перекладачами Е. Крюбою і Ж.-К. Маркаде внаслідок збереження смислового і концептуального наповнення оригінальних творів вдалося створити абсолютно самодостатні тексти.

Перспективність отриманих у дисертації висновків виявляється у:
а) розвитку лінгвопоетичного та перекладознавчого як інтегрованого підходу для здійснення художнього перекладу; б) розбудові взаємозв'язків перекладознавства з лінгвокультурологією, літературознавством, історією на матеріалі художніх творів М. Коцюбинського та їх перекладів французькою мовою Е. Крюби і Ж.-К. Маркаде; в) деталізації жанрових характеристик творів М. Коцюбинського та їх врахування при здійсненні майбутніх перекладів; г) вивченні естетичного потенціалу художнього тексту та способів його передачі при перекладі; г) розширенні теоретичних підходів до вивчення оригінального художнього твору та особливостей його перекладу французькою мовою; д) розробці цілісної концепції здійснення перекладу художнього тексту, побудовану на основі відтворення лінгвопоетичних особливостей першотвору.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях

1. Кирилова В. А. Стилїстика повісті М. Коцюбинського «Тіні забутих предків» та її відтворення у перекладі Еміля Крюби / В. А. Кирилова // Мовні та концептуальні картини світу : [зб. наук. пр.]. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2013. – Вип. 46. – Ч. I. – С. 104–112.

2. Кирилова В. А. Українська культурна спадщина у французькому перекладі / В. А. Кирилова // Мовні та концептуальні картини світу : [зб. наук. праць]. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2014. – Вип. 47. – Ч. I. – С. 428–434.

3. Кирилова В. А. Реалізація авторських інтенцій у художньому перекладі / В. А. Кирилова // *Studia linguistica* : [зб. наук. пр.]. – К. : ВД Дмитра Бурого, 2014. – Вип. VIII. – С. 495–502.

4. Kyrylova V. A. La poéticité ukrainienne / V. A. Kyrylova // *Стиль і переклад: зб. наук. праць*. – К.: ВПЦ «Київ. ун-т», 2014. – Вип. № 1. – С.338-347.

5. Кирилова В. А. Відтворення лексичних особливостей художньої мови Михайла Коцюбинського у французьких перекладах Еміля Крюби / В. А. Кирилова // *Мовні та концептуальні картини світу* : [зб. наук. праць]. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2015. – Вип. 50. – Ч. I. – С. 353–363.

6. Кирилова В. А. Новела Михайла Коцюбинського «Intermezzo» – як віддзеркалення української душі у французькому перекладі / В. А. Кирилова // *Мовні та концептуальні картини світу* : [зб. наук. пр.] – К. : ВПЦ «Київський університет», 2015. – Вип. 51. – С. 202–211.

7. Kyrylova V. A. The syntax of the sentence in terms of its expressive function in the original and in the translation / V. A. Kyrylova // *Science and Education a New Dimension, Philology*, 2016. – Issue 104. – IV(24). – Pp.35-39.

Матеріали наукових конференцій

8. Кириллова В. А. Лингвокультурологический аспект творчества Михаила Коцюбинского и его воспроизведение во французском переводе / В. А. Кириллова // *Филология и культурология. Актуальные научные исследования. Теория, практика* : [сб. научн. докладов]. – Познань : Diamand trading tour, 2015. – С. 71–76.

9. Кирилова В. А. Пейзажна метафора як носій експресії у творчості Михайла Коцюбинського та її відтворення у французькому перекладі Еміля Крюби / В. А. Кирилова // *Структурно-семантичні і когнітивно-дискурсивні парадигми сучасного романського мовознавства : матеріали V Всеукраїнської наукової конференції романістів*. – Одеса : Вид-во КП ОМД, 2015. – С. 75–76.

АНОТАЦІЯ

Кирилова В. А. Відтворення лінгвопоетики Михайла Коцюбинського у французькому художньому перекладі. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.16 – перекладознавство. – Інститут філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Міністерство освіти і науки України. – Київ, 2016.

Дисертацію присвячено дослідженню лінгвопоетичних особливостей різножанрових творів М. Коцюбинського у французькому художньому перекладі. У роботі обґрунтовано доцільність і перспективність використання методів та прийомів лінгвостилістичного та лінгвопоетичного аналізу художнього тексту і підходів до його перекладу. Уконкретнено теоретичні

положення лінгвостилістики та лінгвопоетики, що виявилися релевантними для дослідження українських художніх творів М. Коцюбинського та їх французьких перекладів у виконанні Е. Крюби та Ж.-К. Маркаде. Визначено лінгвопоетичні особливості прози М. Коцюбинського з метою виявлення специфіки їх відтворення у французьких перекладах Е. Крюби та Ж.-К. Маркаде. З'ясовано, що через єдність і системність інтерпретативного підходу до перекладу прозових творів М. Коцюбинського, французьким перекладачам Е. Крюбі та Ж.-К. Маркаде вдалося відтворити естетичні особливості оригінальних творів українського письменника, зокрема індивідуальний авторський стиль, характер якого визначається не тільки нормами граматики, лексики та фразеології, але й формами експресивності, які мають емоційний та модальний зміст.

Ключові слова: художній текст, лінгвопоетичний аналіз, лінгвостилістичний аналіз, художній переклад, французькі переклади, інтерпретативний підхід, індивідуальний авторський стиль.

АННОТАЦИЯ

Кириллова В. А. Воспроизведение лингвопоэтики Михаила Коцюбинского во французском художественном переводе. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук по специальности 10.02.16 – переводоведение. – Институт филологии Киевского национального университета имени Тараса Шевченко, Министерство образования и науки Украины. – Киев, 2016.

Диссертация посвящена изучению лингвопоэтических особенностей разножанровых произведений М. Коцюбинского во французском художественном переводе. В работе обосновано целесообразность и перспективность использования методов и приемов лингвостилистического и лингвопоэтического анализа художественного текста и моделей его перевода. Конкретизировано теоретические положения лингвостилістики и лингвопоэтики, которые оказались релевантными для исследования украинских художественных произведений М. Коцюбинского и их французских переводов в исполнении Э. Крюбы и Ж.-К. Маркаде. Определены лингвопоэтические особенности прозы М. Коцюбинского с целью выявления специфики их воспроизведения во французских переводах Э. Крюбы и Ж.-К. Маркаде. Выяснено, что через единство и системность интерпретативного подхода к переводу прозаических произведений М. Коцюбинского французским переводчиком Э. Крюбе и Ж.-К. Маркаде удалось воспроизвести эстетические особенности оригинальных произведений украинского писателя, в частности индивидуальный авторский стиль, характер которого определяется не только нормами грамматики, лексики и фразеологии, но и формами экспрессивности, которые имеют эмоциональное и модальное содержание.

Ключевые слова: художественный текст, лингвопоэтический анализ, лингвостилистический анализ, художественный перевод, французские переводы, интерпретативный подход, индивидуальный авторский стиль.

SUMMARY

Kyrylova V.A. The reproduction of Mykhailo Kotsiubynsky's linguopoetics in literary French translation. – Manuscript.

Dissertation for the Candidate Degree in Philology (PhD), specialty 10.02.16 – Translation studies. – Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ministry of Education and Science of Ukraine. – Kyiv, 2016.

The thesis is dedicated to investigation of linguopoetics of Mykhailo Kotsiubynsky's works of different genres and its reproduction in the French translations made by Emile Kruba and Jean-Claude Marcadé.

The data for study is represented by original works of M. Kotsiubynsky, in particular, the story «Shadows of forgotten ancestors», novels «Written in the Book of Life» «*Intermezzo*», «He is coming!», «The Duel», «On the Rock», «Apple-Tree Blossom», and its French translations made by E. Kruba («*Les ombres des ancêtres disparus*», «*Inscrit dans le livre de la vie*», «*Intermezzo*», «*Il arrive!*», «*Un duel*», «*Sur le rocher*», «*Les Fleurs de pommier*») and J.-C. Marcadé («*Les ombres des ancêtres oubliés*»).

The topicality of the thesis is objectivized by the necessity of studying the perception of Ukrainian prose in French cultural space, determination of the role of translations of Ukrainian classic in the development of literary and cultural ties between Ukrainian and French peoples. The necessity of the diversified translational analysis of the French translations of the Ukrainian classic prose, justification of the specificity of translation methods and techniques, as well as the lack of special scientific works dedicated to the rendering of M. Kotsiubynsky's works into the French language, have led the choice of subject of the research.

It is for the first time the translations of M. Kotsiubynsky's works of different genres made by E. Kruba and J.-C. Marcadé are analyzed through a complex interdisciplinary linguopoetic methodology. The modes of reproduction of stylistic and genre peculiarities, lexico-semantic, lexico-stylistic, syntactic and phonographic peculiarities of M. Kotsiubynsky's works in the French translations made by E. Kruba and J.-C. Marcadé are examined.

Literary text is a specific language system which is characterized by aesthetic and figurative interpretation of reality, that all language levels of the work of art are guided by. The linguopoetic analysis of the literary text consists in the examination of elements of language organization of text from a position of an aesthetic ideal and simultaneously combines linguistic, stylistic and literary approaches.

While working translators use a series of translation methods and techniques that are subordinated to the main translation strategy – an adequate reproduction of author's intentions. Detailed analysis of translation and translation models and techniques are extremely important, as research of translator's achievements and failures facilitates the work of his followers.

Totality of various research methods and techniques of reproduction of M. Kotsiubynsky's works of different genres in the French translations are determined. Diverse methods of scientific research of translation practices are considered, especially for detection of peculiarities of verbalization of word sense, specific for each language; translation method of analyzing the original and translated texts was used; to study the implementation of the author's intention in translation contextually-interpretative method and the method of linguo-cultural interpretation

were applied; to identify the national identity of the original work the linguoculturological analysis was implemented.

The works of art, written by M. Kotsiubynsky – an unsurpassed master of psychology and impressionist, are among the most difficult for translators, so the translated novel "Shadows of Forgotten Ancestors", made by E. Kruba and J.-C. Marcadé and translation of short stories, made by E. Kruba, become a kind of encyclopedia, all of which offer the French-speaking world the culture and customs of Ukrainian people.

E. Kruba and J.-C. Marcadé tried to reproduce in their translations aesthetic particularities of the original through unity and consistency, main features of the interpretative approach to translation. This is due to the fact that target text has to enter the literary and cultural canon of another country, make the same impression on the French-speaking readers as the original text of M. Kotsiubynsky makes on the Ukrainian readers. That is why the reproduction of the emotional and modal content, is a prerequisite for achieving the adequacy of translation, presuming the preservation of individual author's style, whose character pronounced not only in grammar, lexis and phraseology, but the expressivity itself.

It is proven as a result of complex comparable analysis of the original work and translation, that distorting the conceptual, artistic and aesthetic balance between texts of original Ukrainian works and their French translations is predefined by the desire of translators maximally to approach work to comprehension the French reader audience.

It was revealed that translations made by E. Kruba and J.-C. Marcadé illustrate individual traits of translators, who while reproducing in French each language unit take into account the totality of the various factors, finding the most adequate means of translation to preserve meaning and connotations of original text thus adding ease to the perception of the work. The text of original novel «Shadows of forgotten ancestors» accompanied by notes, which explains language unit difficult to understanding by a Ukrainian reader. From this perspective, the French translation is easier for comprehension. Although E. Kruba's translation and the translation of J.-C. Marcadé have comments, which interpret generally unfamiliar or obscure to French audience toponyms and mythonyms.

Based on the linguopetic analysis of translations of M. Kotsiubynsky's works of different genres was found that French translators E. Kruba and J.-C. Marcadé due to the preservation of semantic and conceptual content of original works managed to create an independent complete text.

The study was designed to increase understanding of adequacy of the translation founded on integrated approach to diversified translation methods and synthesis of translato logical, linguo-stylistical and linguopoetical methodology.

Key words: literary text, linguopoetic analysis, linguostylistic analysis, literary translation, French translations, adequacy of reproduction, translation models and techniques, interpretative approach, individual author's style.